

ERVARINGSGERICHT ONDERWIJS EN LEVENSBESCHOUWING

Het creëren van een zo rijk mogelijk milieu, het verruimen van eigen initiatief en het voeren van een ervaringsgerichte dialoog: kort samengevat zijn dit de drie fundamenteën waarop het 'ervaringsgericht onderwijs' gebaseerd is. Toetssteen voor het handelen blijft de betrokkenheid die de leerkracht weet te realiseren. Betrokkenheid, die verhoogd kan worden door zorg te dragen voor een goede sfeer en relatie, het niveau van de leerling aan te passen, werkelijkheidsnabij te werken, activiteiten van leerlingen te bevorderen en hen zelf te laten kiezen.

In de vertelhoek luistert Jochem ademloos naar een verhaal over een oude man en de prins die samen in de woestijn hun kamp hebben opgeslagen. De prins vertelt de oude man verhalen, omdat dat het enige is waarvan hij nog kan genieten. In de evaluatiekring vertelt Jochem over de oude man. Hij denkt dat deze doodgaat, net als zijn opa. Hij vindt het heel lief van de prins dat hij voorleest voor de oude man, want het is zelig als je doodgaat. Later op de dag is Jochem in de leeschrijfhoek bezig met het maken van een kijkboek. Hij vraagt de leerkracht of deze op wil schrijven dat het boek voor oma is. Hij neemt het voor haar mee als hij er de volgende keer naar toe gaat. Hij kan dan voor haar voorlezen, want ze is ook al heel oud en dan vindt ze zijn kijkboek vast heel fijn.

Ellen zit al de hele morgen in de rekenhoek. Ze is begonnen met het luisteren naar een cassettebandje waarop alle tafels werden gezongen. Hiermee controleert ze welke tafels ze niet vlot genoeg kan meezingen. Daarna speelt ze allerlei tafelspelletjes en maakt ze van de moeilijkste tafels een hele serie in haar rekenschrift. Met de tafelschuif controleert ze de uitkomst van elke tafel, waarna ze de tafelrijen leert. Ellen laat zich overhoren door een klasgenootje die de tafels goed beheerst. Tenslotte zet ze nogmaals het cassettebandje op en probeert alle tafels mee te zingen. In de evaluatiekring legt ze uit wat ze allemaal gedaan heeft. Ze vindt dat ze haar tijd heel zinvol heeft besteed en dat ze veel geleerd heeft. Ze denkt dat ze nu minder moeite heeft met het rekenen in het winkeltje.

In dezelfde kring wordt het vrije keuze-aanbod van die middag uitgelegd. Josette en Milanka hebben echter een aanvulling op het aanbod. Ze laten een map zien vol met filigraanvoorbeelden die ze thuis zelf hebben gemaakt. Ze komen met het voorstel om deze activiteit op te nemen in het aanbod. Een aantal kinderen kiest voor het werken met filigraan en zoekt een plaatsje in de handvaardigheidsruimte. Josette en Milanka leggen de andere kinderen uit hoe bepaalde figuren gevouwen moeten worden en begeleiden hen in het maken ervan.

Klassesituaties als deze* laten zien, dat ervaringsgericht werken gebaseerd is op een pedagogisch-didactische opvatting, die sterk de nadruk legt op de proceskant van het lerende kind. Behalve 'wat' het leert, dient er met name aandacht te zijn voor 'hoe' het kind leert: ontdekkend, initiatief nemend... Ervaringsgericht werken wil vooral recht doen aan basisbehoeften van kinderen, hun zelf gekozen weg in het leerproces serieus nemen en op deze manier onderwijs realiseren waarin kinderen maximaal betrokken zijn en 'fundamenteel leren'. Albert Cox neemt u in het eerste artikel van dit nummer mee naar de klas, en laat u - flankerend aan de theorie - door de ogen van leerlingen, leerkrachten en schoolleiding naar ervaringsgericht werken kijken.

De vraag naar ervaringsgericht werken binnen een godsdienstige en levensbeschouwelijke context is in het kader van 'School en Godsdienst' niet alleen onvermijdelijk, maar ook terecht. En daarmee is de vraag geboren in hoeverre het ervaringsbegrip zoals de ervaringskatechese -

die zich medio jaren zeventig ontwikkelde - dat hanteerde, inhoudelijke overeenkomsten heeft met 'ervaring' zoals dat wordt opgevat binnen de context van ervaringsgericht werken. Het is boeiend om deze beide benaderingswijzen naast elkaar te zetten en met elkaar te vergelijken, zoals Hans Sterk in het tweede artikel doet. Met deze bijdrage neemt hij overigens ook afscheid van 'School en Godsdienst', waarvan hij de afgelopen twee jaren hoofdredacteur was.

Op zoek naar een meer duurzame aanpak en onderwijsvisie voor het vak godsdienst/levensbeschouwing, vormde zich in en rond Breda een netwerk ervaringsgericht godsdienstonderwijs. In dat netwerk wisselen de deelnemers volop hun ervaringen uit. En op hun school brengen ze de suggesties en ideeën in praktijk: door het inrichten van een 'levensbeschouwelijke hoek' in de klas, rollenspellen naar aanleiding van (bijbel)verhalen en leskisten. Belangrijk daarbij is dat je jezelf als team regelmatig de tijd gunt om elkaar te ontmoeten, ruimte te maken voor het leren verwoorden en beleven van elkaars ervaringen. Dat dat kán in een teamvergadering laat districtskatecheet Patrick Van Lommel zien aan de hand van een seizoentafel, die in zo'n teambijeenkomst wordt opgebouwd.

* Deze voorbeelden werden ontleend aan 'Kompact' nummer 46 (1992), dat in zijn geheel ging over ervaringsgericht onderwijs. De uitgave van 'Kompact' werd eind 1997 stopgezet en het themanummer is niet meer verkrijgbaar.